

***Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*, Ed. Murat Özbay,
Ankara: Pegem Akademi, 2012, X, 278 s.**

Sosyal çevrenin etkisi ile bebeklik döneminde başlanılan dil edinimi, formal eğitim ile devam eder. Dil edinimi konusundaki farklı kuramlar, bireyin dil alanındaki öğrenmelerini değişik biçimlerde gerçekleştirdiğini savunsalar da akademisyenlerin uzlaştığı nokta, dil öğretimi içinde özel olarak ‘dil bilgisi öğretimi’ nin aksamalara uğradığıdır.

Dil bilgisi öğretimi bazen öğretim programlarının eksiklikleri sebebiyle, bazen de öğretim ortamlarında karşılaşılan yaygın hatalar sebebiyle uzun yıllar boyunca tartışılmıştır. Eski öğretim programlarında, dil bilgisinin diğer beceri alanlarından daha ayrı tutulması dil bilgisi konularının işlev ve anlamın sezdirilmesi yoluyla değil, kural ve kavramların ezberletilmesi yoluyla öğretilmesi önerilmekteydi. 2006’da yenilenen programda ise, dil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemiyle, önce işlev ve anlamı sezdirmeye, sonra kural ve kavramı öğretmeye dayalı bir yol belirlenmiştir. Dil bilgisi, programda yer alan okuma, dinleme-izleme, konuşma, yazma temel beceri alanlarına eklenmiş, öğrencilerin aslında sürekli bir ilişki içinde oldukları Türkçenin kurallarını da bütünlük içinde öğrenmeleri hedeflenmiştir. *Çağdaş anadili eğitimi anlayışında dil bilgisi, kendi başına, kuramsal bilgiler olarak kalacak bir konu değildir.***

Dil bilgisi öğretimi ile ilgili uzun yıllar boyunca akademisyenler fikir yürütmüş, buna rağmen konu hakkında henüz tam bir uzlaşmaya varılamamıştır. Alan yazında konu ile ilgili eksikliği gidermek, tartışılan hususlara farklı bakış açıları getirmek amacıyla yeni bir eser daha Türkçe Eğitimi alanında çalışan akademisyenlere, Türkçe ve sınıf öğretmenlerine ve adaylarına sunulmuştur. Editörlüğünü alanın önde gelen akademisyenlerinden Prof. Dr. Murat Özbay’ın, bölüm yazarlıklarını ise alanda çalışan on akademisyenin üstlendiği *Türkçe Eğitimi Açısından*

Dil Bilgisi Öğretimi okur ile buluştu. Eser, dil bilgisi öğretimini farklı açılardan ele alan on bölümden oluşmaktadır. Eserde, geçmişten günümüze öğretim programlarında dil bilgisi öğretiminin nasıl değiştiğine, dil bilgisi öğretiminin yapılandırıcı yaklaşım ile nasıl şekillendirileceğine ve çağdaş bakış açılarıyla dil öğretiminin nasıl zenginleştirilebileceğine dair hem kuramsal bilgiye hem de uygulama örneklerine yer verilmiştir.

“Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Dil Bilgisi Öğretimi” adlı birinci bölüm Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde çalışmalarına devam eden Ahmet Balcı tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde ilk olarak ilköğretim birinci kademe için, sonra da ilköğretim ikinci kademe için 1924’ten günümüze kadar hazırlanmış Türkçe öğretim programları incelenmiştir.

Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinden Mehmet Kurudayıoğlu’nun kaleme aldığı ikinci bölüm ise “Dünya da ve Türkiye’de Dil Bilgisi Öğretiminin Temel Problemleri” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde ise önce dünya dan örnekler verilmiş sonra özel olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi ile ilgili sorunlar terimler, lisans eğitimi, dil bilim, işlevsel dil bilgisi, kurallar, imlâ ve noktalama, bütünsellik gibi açılardan ele alınmıştır.

“Dil Bilgisi Öğretiminde Temel İlkeler ve İzlenen Aşamalar” başlıklı dördüncü bölümün yazarı ise Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinden Bilginer Onan’dır. Bu bölümde dil bilgisi öğretim yaklaşımlarından, dil bilgisi öğretiminin temel ilkelerinden ve programdaki kazanımları da ele alarak dil bilgisi öğretiminde izlenen aşamalardan bahsedilmiştir.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinden Salih Kürşad Dolunay’ın “Dil Bilgisi Öğretiminde Temel Oaklaşımlar, Öntemler ve Teknikler” başlığıyla kaleme aldığı bölümde ise, dil bilgisi öğretiminde

** Beşir Göğüş, *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, (Ankara: Gül Oaynevi 1978), s. 339.

davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı yaklaşıma değinilmiş; anlatma, soru-cevap, çözümlenme ve birleşim, tümevarım ve tündengelem, gözlem, dramatisasyon, tartışma ve gösteri gibi yöntem ve tekniklerin dil bilgisi öğretiminde kullanılmasıyla ilgili olarak bu yöntemlerin yararlarına ve sınırlılıklarına değinilmiştir.

“Metin Temelli Dil Bilgisi Öğretimi ve Uygulamaları” adını taşıyan beşinci bölüm ise Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde çalışmalarını sürdüren Mehmet Temizkan tarafından hazırlanmıştır. İlk olarak metin temelli dil bilgisi öğretiminin gerekliliklerine, öğretim programındaki yerine, dil bilgisi öğretiminde seçilecek metinlerde bulunması gereken özelliklere değinilmiştir. Sonra metin temelli dil bilgisi öğretimine ilişkin örneklere geçilmiş isim çekim eklerinin, bağlaçların, tekil ve çoğul eklerinin öğretimi ile ilgili birer kısa metin ile etkinliklere yer verilmiştir.

Kitabın “Öğrenme Süreçleri Açısından Metin/Söylem Düzeni ve Bilgi Kullanımı” adlı altıncı bölümü Oıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinden Ferhat Ensar tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde ise yabancı literatürün imkanlarından faydalanılarak dil bilgisi öğretimine metin-söylem süreçleri açısından bakılmıştır.

Oedinci bölüm ise Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinden Namık Kemal Şahbaz tarafından kaleme alınmış ve bu bölüme “Dil Bilgisi Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Etkinlikler” adı verilmiştir. Şahbaz, eğitimde ve özel olarak dil bilgisi öğretiminde materyal kullanımının önemine değinmiş, ilköğretim ikinci kademe düzeyinde kullanılacak materyaller için etkinlik önerilerinde bulunmuştur. Bölümün sonunda ise dokuz farklı materyal örneği tanıtılmış, materyallerin amaçları ve nasıl hazırlanacakları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

“Okuma ve Dinleme Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi” başlıklı sekizinci bölüm Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü öğretim üyelerinden Bayram Baş tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde ise dil bilgisi öğretimine, okuma ve dinleme beceri alanları için hazırlanmış kazanımlarda nasıl ve ne kadar yer verildiği belirlenmiş, eleştiriler ve açıklamalar eklenmiştir.

“Konuşma Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi” başlıklı dokuzuncu bölüm İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde çalışmalarına devam eden İlhan Erdem tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde ise ana dili ile dil bilgisi ilişkisine, dil becerilerine değinilmiş, dil bilgisinin konuşma eğitimindeki yeri ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi, anlam bilgisi açılarından ele alınmıştır.

Kitaptaki sonuncu bölümünü ise Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinden Kemal Zeki Zorbaz kaleme almıştır. “Oazma Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi” adlı bu bölümde ise yazma eğitimi ile dil bilgisi öğretiminin ilişkisini ortaya koymak amacıyla yeni öğretim programındaki yazma beceri alanıyla ilgili kazanımlar ilköğretim birinci ve ikinci kademe düzeyinde ayrı ayrı incelenmiş, öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklere yer verilmiştir.

On bölümden oluşan bu yeni eser, henüz içindekilere bakmadan kapak tasarımıyla diğerlerinden farklı bir şeyler anlattığını belli ediyor. Kitabın ön kapak tasarımı, akademik eserlerin alışlagelmiş tasarımlarından daha farklı, renkli ve yoruma açık. Eserde bulunan bölümlerin her biri alanında yetkin kişiler tarafından hazırlanmış ve verilen bilgiler genelden özele gidilerek sıralanmış. Dil bilgisi öğretimi sadece ‘dil bilgisi’ açısından değil, ‘dil bilimi’ açısından da ele alınmış. Verilen kuramsal bilgiler yeri geldikçe görsellerle ve özellikle etkinlik örnekleriyle desteklenmiş. Bu kitabı, benzerlerinden ayrı bir konuma taşıyan en önemli şey de kuramsal bilginin yanına uygulamaya ilişkin örneklerin de eklenmiş olmasıdır. Şubat ayında okur ile buluşan bu eserin ‘Türkçe Eğitimi’ için bir eksiği kapatacağına inanıyor, başta editörü Murat Özbay’a ve bölüm yazarı hocalarımıza bu önemli çalışmaları için teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Neslihan Akar*

* Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi OL Öğrencisi,
nslhn_akr@hotmail.com.